

- KOTARAC, M., 1997. *Atlas kačjih pastirjev (Odonata) Slovenije z Rdečim seznamom: projekt Slovenskega odonatološkega društva*. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 205 str.
- MICEVSKI, N., B. MICEVSKI & M. BEDJANIČ, 2008. *Aeshna cyanea* and *A. juncea*, new for the fauna of Macedonia (Odonata: Aeshnidae). *Libellula* 27 (3/4): 267-273.
- VINKO, D., 2016. *Favna kačjih pastirjev (Odonata) Vipavske doline*. Diplomsko delo, Univerzitetni študij, Oddelek za biologijo, Biotehniška fakulteta, Univerza v Ljubljani. Ljubljana. xi + 86 str. + pril. A–F.
- Pravilnik o uvrstitvi ogroženih rastlinskih in živalskih vrst v rdeči seznam (*Uradni list RS*, št. 82/2002, 42/2010).

(M. BEDJANIČ)

RDEČI VOŠČENEC *CERIAGRION TENELLUM* SLEDNJIČ NAJDEN TUDI NA HRVAŠKEM OTOKU PAGU

Na otoku Pagu raziskujem favno kačjih pastirjev že več kot dve desetletji. Kljub manj intenzivnemu, počitniškemu značaju terenskega dela, lahko ocenim, da je odonatna favna otoka razmeroma dobro poznana. Odonatoloških literaturnih virov je za Pag sicer malo. S kolegom Matijo Frankovičem sva leta 1998 v sklopu regijskega odonatološkega srečanja »III. ODONATOLOGICAL SYMPOSIUM OF THE ALPS - ADRIATIC REGIONAL COMMUNITY« poročala o 19 vrstah z otoka (FRANKOVIČ & BEDJANIČ, 1998) in že na simpozijem terenskem izletu smo to število vrst dvignili na 23 (FRANKOVIČ, 1998). V poročilu tabora »EKOSISTEMI JADRANA 2007 – PAG«, je Damjan Vinko poročal o 26 vrstah kačjih pastirjev (VINKO, 2012). Do danes se je sicer neobjavljeni seznam vrst, ob neupoštevanju nekaterih starejših dvomljivih podatkov, povzpel že na okoli 35.

Nekatere vrste kačjih pastirjev sem na Pagu načrtno iskal, mnoge pričakovane tudi našel, med tiste, ki so se mi vztrajno izmikale pa je sodil tudi rdeči voščeneč *Ceriagrion tenellum*. Vrsta je sicer znana s preko ducata raztresenih lokalitet v mediteranskem delu Hrvaške, izmed otokov pa je bila doslej zabeležena le na Krku in Rabu (BELANČIČ s sod., 2008).

Na Pagu sem iskal rdečega voščencega že večkrat v dolini med vasjo Kolan in Kolanskim blatom, saj na celotnem otoku le tam zasledimo nekaj tekoče vode, ki pa z izjemo izvira pod vasjo Kolan poleti presahne. Tudi letos poleti sem dvakrat preizkušal srečo na omenjenem območju, a vedno zaman ... Dne 2-VII-2018 sem obiskal čudovito Velo blato severovzhodno od Poveljane in se popoldan vračal mimo bližnjega Malega blata in priljubljene Uvale Mlinica v smeri proti mestu Pag. Nedaleč od opazovalnega stolpa na jugozahodnem robu Malega blata sem se ustavil ob zelo zaraščenem majhnem izviru oz. mlaki, ki leži vsega nekaj metrov od ceste (44°21'54"N, 15°06'56"E; alt. 1 m; SLIKA 1). Pred leti sem tam opazoval bledega kresničarja *Ischnura pumilio*, ki mi je zaradi neobičajnega habitata ostal v spominu. Okoli 16.00 h se ob mlaki sicer osvežujoče hladno vodo ni dogajalo kaj dosti, opazil sem modrega kresničarja *Ischnura elegans*, naokoli se je

spreletavalo tudi nekaj samčkov višnjeve deve *Aeshna affinis*. Tedaj sem med ločjem uzrl nekaj rdečega in nemudoma je bilo jasno, da je pred mano rdeči voščenec. Najprej sem opazil tandem z nekoliko poškodovano samico, nato pa v gostem ločju in bližnji okolici mlake še skupno pet samčkov in dve samički. Najdba me je močno presenetila, saj rdečega voščenca tukaj nisem pričakoval, mi je pa odprla razmišljanje, kje vse bi lahko vrsto še iskal.

SLIKA 1 Življenjsko okolje rdečega voščenca *Ceriagrion tenellum* - majhen izvir in mlaka ob cesti Povljana-Uvala Mlinica na jugozahodnem robu mokrišča Malo blato, Pag, Hrvaška; 2-VII-2018 (Foto: M. Bedjanič).

SLIKA 2. Življenjsko okolje rdečega voščenca *Ceriagrion tenellum* - izvir in mlaka Dobra slatina na vzhodnem robu mokrišča Kolansko blato, Pag, Hrvaška; 3-VII-2018 (Foto: M. Bedjanič).

Takoj naslednji dan, 3-VII-2018, sem rdečega voščenca spet poskusil najti v okolici vasi Kolan, a ponovno brez uspeha. Na poti proti apartmajskemu naselju Gajac sem se spomnil izvira pri Kolanskem blatu, katerega lokacijo sem si ogledoval na računalniku pred nekaj dnevi in ga nisem še nikoli obiskal. Po ozkem makadamu sem hitro prispel do t.i. Dobre slatine na vzhodnem robu mokrišča Kolansko blato (44°31'18"N, 14°55'16"E; alt. 4; SLIKA 2). Mlaka, katere hladna voda je ponovno kazala na izvir, je lepo zaraščena z jezerskim bičkom in trstičjem, tistega dne pa je v času mojega obiska nad gladino letalo le nekaj samčkov malega modrača *Orthetrum coerulescens* in nekaj modrih kresničarjev. A ker je habitat obetal več, sem jo še nekajkrat obkrožil in splačalo se je. Na zunanjem robu trstičja sem namreč našel enega odraslega in enega mladostnega samčka rdečega voščenca!

Terenski dan sem si pri družini izprosil še 5-VII-2018 in ponovno sem se odpravil v smeri proti paškim solinam in Velemu blatu. Na ovinku v Uvali Mlinica ob cesti

Povljana-Gorica, severno od mokrišča Malo blato (44°22'23"N, 15°07'07"E; alt. 0 m) sem se ustavil ob nekaj manjših mlakah, ki so jih kot napajališča za črede ovac z bagrom izkopali pred več kot desetletjem. Ležijo takoj za suhozidom ob cesti in so v različnih sukcesijskih stadijih, nekatere že povsem zaraščene z rogozom, spet druge so s težko mehanizacijo očitno pred kratkim nekoliko »obnovili« in so skorajda brez vodnega in obrežnega rastlinja. Ko sem preko suhozidov in žičnih ograj priplezal do majhne mlake neposredno v cestnem ovinku je moja pozornost hitro pritegnilo spet nekaj rdečega. Bil je tandem rdečega voščenca, ki sta mu na drugi strani mlake delala družbo še dva samčka! Poleg rdečega voščenca (SLIKA 3) so se na seznamu opazovanih vrst mlak v Uvali Mlinica tega dne znašli še povodni škratec *Coenagrion scitulum*, mali rdečeoček *Erythromma viridulum*, veliki spremljevalec *Anax imperator*, opoldanski škrlatec *Crocothemis erythraea*, sinji modrač *Orthetrum brunneum* in progasti kamenjak *Sympetrum striolatum*.

SLIKA 3. Tandem rdečega voščenca *Ceryagrion tenellum*. Mlake v Uvali Mlinica ob cesti Povljana-Gorica, severno od mokrišča Malo blato, Pag, Hrvaška; 5-VII-2018 (Foto: M. Bedjanič).

Omenjene mlake ležijo manj kot kilometer zračne linije od izvira na jugozahodnem robu mokrišča Malo blato, kjer sem rdečega voščenca opazoval 2-VII-2018, in dejansko pripadajo severnemu robu tega kompleksa. Možno je, da na območju živi večja populacija, ali pa v ustreznih mikrohabitatih vsaj več manjših metapopulacij te ogrožene vrste. To optimistično domnevo bo treba preveriti z raziskavami v prihodnjih letih.

Rdeči voščenec je na Hrvaškem ogrožen, BELANČIĆ s sod. (2008) ga opredeljujejo kot ranljivo vrsto (IUCN: VU). Uvrščen je tudi v PRILOGO 1 *Pravilnika o proglašavanju divljih svojti zaštičenim i strogo zaštičenim*, v katerem je vključen med strogo zavarovane domorodne vrste. Predstavljene nove najdbe z otoka Paga zgovorno kažejo, da je rdeči voščenec nemalokrat spregledan, zlasti v večjih mokriščih, kjer je iskanje majhnega enakokrilega kačjega pastirja podobno zgodbi o igli v kopici sena. Vendar pa vrsta običajno nastopa v le majhnih, izoliranih populacijah, ki so nedvomno zelo ranljive. Paške lokalitete so med seboj oddaljene slabih 24 kilometrov zračne linije in obstoj dodatnih populacij rdečega voščenca na vmesnem območju je le malo verjeten. Spričo slabe mobilnosti vrste in odsotnosti primernih življenjskih okolij je stik z najbližjimi znanimi južnejšimi populacijami iz rečice Jaruga pri Ražancu, ali morebiti še preživelo populacijo pri Ninu, ter najbližjimi severnimi populacijami na otoku Rabu v okolici Loparja, funkcionalno onemogočen. Tudi zato so populacije rdečega voščenca na Pagu toliko bolj občutljive in zaslužijo posebno varstveno pozornost.

LITERATURA:

- FRANKOVIĆ, M. & M. BEDJANIĆ, 1998. Island of Pag: dragonflies and their habitats. V: M. Franković (ured.), Symposium Book of the Third Odonatological Symposium of the Alps - Adriatic Community, Starigrad - Paklenica, Croatia, 17-25 July 1998, str 10.
- FRANKOVIĆ, M., 1998 (ured.). *Symposium Book of the Third Odonatological Symposium of the Alps - Adriatic Community, Starigrad - Paklenica, Croatia, 17-25 July 1998*. 26 str.
- BELANČIĆ, A., BOGDANOVIĆ, T., FRANKOVIĆ, M., LJUŠTINA, M., MIHOKOVIĆ, N. & VITAS, B., 2008. *Crvena knjiga vretenaca Hrvatske*. Državni zavod za zaščito prirode, Republika Hrvatska, 132 str.
- VINKO, D., 2012. Poročilo odonatološke skupine. V: D. Vinko & J. Uhan (ured.), *Ekosistemi Jadrana 2007 – Pag*, str. 34-43, Društvo študentov biologije, Ljubljana.
- Pravilnik o proglašavanju divljih svojti zaštičenim i strogo zaštičenim* (Narodne novine 7/06).

(M. BEDJANIĆ)